

FITTLER Katalin

Egészet megvilágító részletek

Bónis Ferenc tanulmánykötete

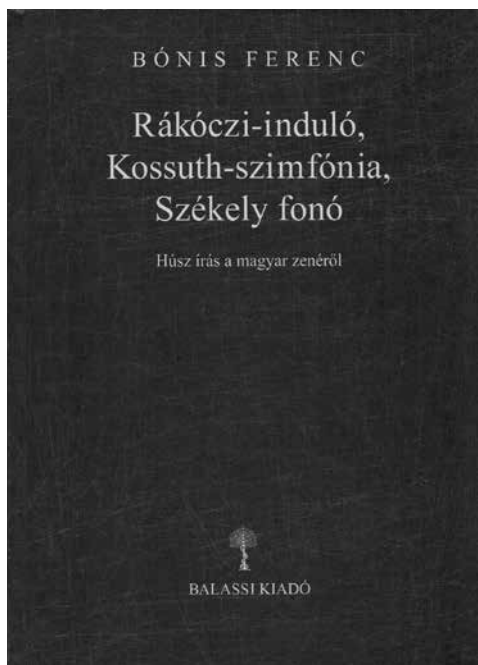

Miként a szerzői előszóból kiderül, ez a könyv – ahogy ő nevezi: „munka” – „köszönet és viszonzásféle a *Részletek az egészhez* című kötetért”, amellyel 80. születésnapja alkalmából köszöntötték őt hazai és külhoni zenetörténet-kutatók. (*A könyvet lapunk 2013. 4. számában ismertettük – a szerk.*) Frappáns fordulatlanul megjegyzi: e kötetben is „az *Egészet* megvilágító *részletekkel* találkozik az olvasó”.

Bónis Ferenc azon zenetörténészek közé tartozik, akik szakterületüket tudománynak tekintik – márpedig, ellentétben a művészettel, a tudományos eredmények nem megfellebbezhetetlenek, újabb kutatások eredményeképp szinte törvényszerűen módosulhatnak. Egykori tanárai, mesterei példáját követve, ő is híve annak a gyakorlatnak, hogy átdolgozással, bővítéssel a legújabb eredményeket is beledolgozza korábbi munkáiba, így tehát munkásságában a mindenkor legújabb publikáció(ka)t kell a legmegbízhatóbb forrásanyagként tekintenünk (ezt a mentalitást figyelhetjük meg az *Így láttuk Kodályt* kötet mind több emlékeztető közzétételével újabb kiadásai esetében is). Az új könyvbe kiválasztott hús, különböző műfajú írás között mindössze egy van, amelynek ez az első megjelenése (*Menekülés a természethez: Cantata profana*), a többiek folyóiratbeli vagy kötetbeli ősváltozatból kerültek ide, némelyikük idegen nyelven is napvilágot látott már. Feltehetően fontos szempont volt a kiválasztás során, hogy azok az írások kap-

janak új megjelenési lehetőséget, amelyek a korábbi közlés(ek)hez képest új adatokat-információkat tartalmaznak.

A műfaji sokszínűség eleve adódik abból, hogy eredetileg milyen alkalomból készültek a tanulmányok, illetve, hogy milyen kutatói-közreadói szempont hívta őket életre. Berlioz Rákóczi indulójának autográfja ugyancsak a Balassi Kiadónak köszönhetően jelent meg faksimile-kiadásban, ennek utószava lett a kötet „nyitánya”, ezt két bicentenáriumi közlemény követi: Liszt születésének 200. évfordulójára készült a *Liszt Ferenc és a Rákóczi-dallamok*, Erkelére pedig az *Erkel Ferenc kétszázadik születésnapjára*. Tematikusan folytatódik a válogatás (*Verbunkos-problémák Mozarttól Kodályig*, valamint *Erkel, Mosonyi és Liszt egy bécsi művészeti lap hasábjain*). A 20. századi témakörhöz az átmenetet az *Erkel alakja Kodály írásaiban* adja. Hanglemez-kísérőtanulmányokból lett összefüggő írás *A Kossuth szimfónia és stílárts tartománya*, majd ismét jubileumi írás következik: *Dohnányi: Életrajzi vázlatok halálának ötvenedik évfordulójára*. A Bartók- és Kodály-művekkel foglalkozó előadások-tanulmányok mellett kuriózumokra is bukkanunk – harmadszorra, fokozatosan bővítve érte el közölt alakját a *Tanúságtétel Bartók és Kodály korából: Radnai Miklós zeneszerző naplójegyzetei*, s az előadás korlátozott időtartamából kényszerűen adódó rövidített verzióknak folyóiratbeli teljes megjelenése került először kötetbe az *Amerikai délibáb*. *Kodály Zoltán*

és tanítványa, Balogh Ernő esetében. Előadás kínált lehetőséget *A 'Százéves terv' történetéhez: Szőnyi Erzsébet és Kodály Zoltán levelezése* anyagának összeállítására, s folyóiratbeli közlést követően ez kötetben most jelent meg először, csakúgy, mint *Molnár Antal keserű önéletrajza*.

Már e vázlatos áttekintésből is kiderül: korántsem a címben feltüntetett tematikára korlátozódik a tartalom; portrék villannak fel, nem is csupán pillanatképek formájában! Nem érdektelen a *Kodály Zoltán és Móricz Zsigmond* című, a munkakapcsolatukat gazdagon illusztráló, forrásértékű dokumentáció. Történelem, társadalom körvonalazódik, amelyben korszakos jelentőségű mesterek, művészek éltek-alkottak.

A kötet, az olvasó szempontjából, válogatás Bónis Ferenc munkáiból. Válogatás olyan megfontolásból is, hogy ki-ki kedvére határozhatja meg, milyen sorrendben olvassa el őket, tematikus csoportosításban, ismertől az ismeretlen felé, vagy épp ellenkező irányban haladva. Talán épp ezzel az olvasói

szabadsággal számolva hagyta meg az egyes írásokhoz tartozó jegyzetanyagot olyankor is a szerző, amikor a könyvben ezáltal többletinformációt nem adó ismétlések keletkeztek. S az eredeti írások integritásának megőrzése készíthette arra is, hogy a különböző írásokban ismétlődő mozaikként megjelenő (az adott szöveg-kontextusba szervesen beletartozó) rövid szövegrészeteken nem módosított. Az ilyesfajta ismétlődések csak a kötet figyelmes végigolvasásakor tűnnek fel.

Potenciális olvasók lehetnek azok is, akik nem tudnak kottát olvasni, mivel a kottapéldáknak a szakmai közönség számára kínált többletét pusztán illusztrációnak tekintve is eljut hozzájuk a szerző közlendője. A kiadvány dicséretére legyen mondva, nemcsak a kottagrafika (Pálóczy Krisztina munkája) igényes, hanem a ténylegesen elsősorban illusztrációként közölt, többnyire autográf mellékletek is jól olvashatóak.

Bónis Ferenc írásainak letagadhatatlanul sajátos jelleget ad, hogy a szerző „közön-ségben gondolkodik” – sok évtizedes rádiós

munkája során kimunkálta az első hallásra megérthető stílust – s ez érződik az első olvasásra érthető írásbeli megfogalmazásban is. És ahhoz is hozzászoktatta a rádiós gyakorlat, hogy számoljon az érdeklődők „figyelmi grafikonjával” – tagoltan adagolja az információkat és a tudnivalókat, esetenként hangulati oldásokat is engedélyezve. És időnként elegáns oldalvágásokat engedélyez magának; „ahány állítás, annyi tévedés”

– ezzel a fordulattal egyszerre minősít műjegyzék-kommentárokat, s biztosítja, hogy olvasója újult erővel kövesse mondandóját. És képes szellemes fordulatba csomagolni a komoly-megszívlelendő értékelését.

A kiadvány – mint Bónis Ferenc munkái általában, szerzői, szerkesztői és közreadói minőségben egyaránt – kivitelezése igényes. Kár, hogy ez a színvonal a névmutatóra nem terjedt ki.

(Bónis Ferenc: Rákóczi-induló, Kossuth-szimfónia, Székely fonó. Húsz írás a magyar zenéről. Balassi Kiadó, Budapest, 2015. 328 o. ISBN 978-963-506-960-6)

Miskolci házak